

UiTs prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata

1. Mål og formål

God forvaltning og deling av forskningsdata er et sentralt prinsipp for UiT Norges arktiske universitet, forankret i verdien av økt gjennomsiktighet og kvalitet i forskningen, og i vårt samfunnsoppdrag som breddeuniversitet i nord.

UiT slutter seg til Forskningsrådets¹ og EUs² prinsipper for forvaltning av forskningsdata – «Åpen som standard» og «As open as possible, as closed as necessary». Alle forskningsdata skal gjøres åpent tilgjengelige. Unntak fra dette vil være når andre hensyn krever begrensning av tilgangen, slik som sikkerhetshensyn, personsensitivitet, kommersielle eller juridiske forhold. I slike tilfeller skal det redegjøres for dette i det enkelte forskningsprosjektets databehandlingsplan.

Formålet med UiTs prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata er å avklare ansvar og gi veiledning om hvordan institusjonen og ansatte skal forvalte, dele og bevare forskningsdata i tråd med institusjonens administrative, finansielle og forskningsetiske retningslinjer.

2. Eierskap til data

UiT har som hovedregel eierskap til alle forskningsdata generert av ansatte i stilling ved UiT, i henhold til *Reglement om sikring og forvaltning av arbeidsresultater ved UiT*. Dette gjelder også ansatte ph.d.-studenter og midlertidig ansatte forskere.

UiT har normalt ikke eierskap til studenters forskningsdata, unntatt når studenter har ansettelsesforhold til UiT (ph.d.-studenter), eller dette er spesifikt avtalt for eksempel ved eksternt finansierte prosjekter. Det samme gjelder utvekslingsstudenter og gjesteforskere.

I tilfeller hvor forskningsdata genereres som del av forskningsprosjekter som er delvis eller fullt finansiert av en tredjepart, skal eierskap og rettigheter til bruk av data og forskningsresultater avtales. Rettigheter til bruk og/eller publisering av forskningsdata skal ikke overdras til kommersielle aktører uten at UiT beholder rettighetene til å gjøre dataene åpent tilgjengelige for gjenbruk.

UiT skal som hovedregel ha tilgang til bruk av alle forskningsdata generert ved institusjonen.

3. Omfang og definisjoner

UiTs prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata gjelder for all forskning utført av UiTs ansatte, samt i andre tilfeller dersom forskningen er helt eller delvis finansiert av UiT og dette er avtalt.

Med forskningsdata menes alle registreringer, nedtegnelser og rapporteringer som genereres eller oppstår underveis i forskning og som anses for å være vitenskapelig interessante/ha vitenskapelig potensiale. Formen på disse kan inkludere, men ikke begrenses til tall, tekster, kildekode, bilder, film og lyder.

Med forskningsprosjekt menes et forskningsarbeid som utføres med vitenskapelig metodikk og med siktemål å frambringe ny kunnskap på et fagområde. Et forskningsprosjekt har ofte en avgrenset tids-

¹ [Forskningsrådets policy for tilgjengeliggjøring av forskningsdata](#)

² [Guidelines on Open Access to Scientific Publications and Research Data in Horizon 2020](#) .

og ressursramme, har en prosjektleder og et sett avgrensede deltakere. Forskningsprosjekter kan bestå av flere underprosjekter og ha ulike finansieringskilder.

4. Ansvar

Forskerens ansvar

4.1 For forskning ved UiT som ikke er organisert som prosjekt, er den ansatte som utfører forskningen ansvarlig for sitt arbeids forskningsdata. For forskningsprosjekter, er prosjektleder ansvarlig for prosjektets forskningsdata om ikke annet er bestemt og avtalefestet. Prosjektleder har således det overordnede ansvaret for å ivareta sikker håndtering av forskningsdata i tilknytning til et forskningsprosjekt. Dersom prosjektleder forlater UiT i løpet av prosjektperioden eller etter at prosjektet er avsluttet, må ansvaret for å ivareta prosjektets forskningsdata avklares. Dersom ansvaret ikke overdras til en ansatt i stilling på samme nivå eller ikke lar seg avklare, flyttes ansvaret oppover til instituttleder eller dekan. Eierskap og ansvar for forskningsdata knyttet til et prosjekt kan også overføres til en annen institusjon. Dette må i så tilfelle avtales, og dataene bør ha en merking som viser hvilken institusjon de er overført fra og hvor forskningen er utført.

I det videre omtales prosjektleders ansvar under forskerens ansvar.

4.2 Forskeren skal sette opp en databehandlingsplan (Data Management Plan) i en tidlig fase av prosjektet og helst innen seks måneder etter oppstart.³ Databehandlingsplanen revideres ved behov i løpet av prosjektet. Planen skal si noe om hvordan data som er vurdert til å ha verdi på lang sikt, skal forvaltes. Forskeren må ha et bevisst forhold til hvordan forskningsdata som er vurdert til ikke å ha langsiktig verdi, skal forvaltes, eventuelt destrueres etter en viss tid.

4.3 Forskeren skal sørge for at forskningsdata lagres og arkiveres på en sikker måte i henhold til *Styringssystem for informasjonssikkerhet ved UiT*, enten ved egen institusjon eller i andre egnede og pålitelige arkiver, som sikrer UiT fortsatt tilgang til bruk av dataene. Kravet gjelder for forskningsdata der det eksisterer systemer for sikker lagring og arkivering som er godkjent av UiT.

4.4 Forskeren skal gjøre forskningsdata åpent tilgjengelig for videre bruk for alle relevante brukere, så fremt det ikke er juridiske, etiske, sikkerhetsmessige eller kommersielle grunner til ikke å gjøre det.

4.5 Forskningsdata skal gjøres tilgjengelig på et så tidlig tidspunkt som mulig. For data som ligger til grunn for vitenskapelige publikasjoner betyr dette ikke senere enn publiseringstidspunktet. For andre data som kan være av interesse for annen forskning, vil tidspunktet normalt være ved prosjektslutt, og ikke senere enn tre år etter endt prosjekt.

4.6 Forskningsdata skal utstyres med standardiserte metadata som gjør andre forskere i stand til å søke etter og ta i bruk dataene. Metadata skal følge internasjonale standarder/de facto-standarder der dette finnes og gi en beskrivelse av datainnholdet for fremtidig bruk. Forskningsdata som ikke kan gjøres åpent tilgjengelig skal også utstyres med tilsvarende metadata som kan inngå i systemer for gjenfinning og i oversikter.

³ En databehandlingsplan beskriver hvordan forskningsdata skal samles inn, behandles, arkiveres og gjøres tilgjengelige, og også gjerne synliggjøre kostnader for forvaltning av forskningsdata. Krav om databehandlingsplan skiller seg fra krav til plan for behandling av personopplysninger som gjelder for prosjekter med meldeplikt til personvernombudet samt fra krav for søknader til REK i helseforskningsprosjekter. I de tilfeller hvor plan for behandling av personopplysninger og søknader til REK dekker forhold UiT krever beskrevet i en databehandlingsplan, kan slike planer erstatte dette.

- 4.7 Forskningsdata skal utstyres med lisenser for tilgang, gjenbruk og videredistribusjon. Lisensene bør være internasjonalt anerkjente og legge så få begrensninger som mulig på tilgang, gjenbruk og videredistribusjon av dataene. Forskeren må sikre at lisenser og gjeldende vilkår ved bruk eller deling av tredjeparts data blir overholdt.

Studenter og veilederes ansvar

- 4.8 Studenter og deres veiledere skal sikre at forvaltning av forskningsdata er planlagt og dokumentert i begynnelsen av forskningsprosjektet i form av en databehandlingsplan.
- 4.9 Veileder har hovedansvar for å sikre at forskningsdata finansiert av UiT eller en tredjepart er overlevert til veileder når studenten avslutter studiet ved UiT.

UiTs ansvar

- 4.10 UiT skal tilby veiledning og støtte til utvikling av databehandlingsplaner.
- 4.11 UiT skal tilby en sikker basistjeneste for behandling, lagring og arkivering av forskningsdata enten sentralt ved egen institusjon, eller i andre egnede kvalitetssikre infrastrukturer for lagring og/eller arkivering av data. UiT skal gi forskere opplæring og støtte til å benytte tjenesten.
- 4.12 UiT skal tilby arkiv- og publiseringsløsningen *UiT Open Research Data*, som gjør forskningsdata åpent tilgjengelig for videre bruk, så fremt det ikke er juridiske, etiske, sikkerhetsmessige eller kommersielle grunner til å holde dataene lukket. UiT skal tilby opplæring og støtte til forskere slik at de kan arkivere og åpent publisere sine data i UiT Open Research Data eller i annet pålitelig eksternt arkiv, og veilede forskerne i å utstyre data med standardiserte metadata.
- 4.13 UiT skal legge til rette for at forskningsdata gjøres tilgjengelig for bruk så tidlig som mulig og til lavest mulig kostnad.
- 4.14 UiT skal tilby veiledning og støtte for å fastsette lisenser for tilgang, gjenbruk og videredistribusjon av forskningsdata.
- 4.15 UiT skal tilby veiledning og støtte til forskere ved avtaler og kontrakter med tredjepart.
- 4.16 All opplæring, støtte og veiledning UiT tilbyr for forvaltning av forskningsdata skal etterstrebe beste praksis.
- 4.17 UiT har ansvar for å vurdere deling av og tilgang til forskningsdata som er resultat av UiTs forskning.

5. Tilknytning til andre strategier, retningslinjer og prosesser

UiTs prinsipper og retningslinjer for forvaltning av forskningsdata er knyttet til følgende øvrige strategier og retningslinjer:

- Styringssystemet for informasjonssikkerhet ved UiT
- Reglement om sikring og forvaltning av arbeidsresultater ved UiT
- Instruks for behandling av personopplysninger ved UiT
- Rutiner for behandling av personopplysninger i forsknings- og studentprosjekter ved UiT
- Retningslinje for bidrags- og oppdragsfinansiert aktivitet
- Ph.d.-forskrift for UiT

UiTs prinsipper og retningslinjer vil bli årlig evaluert og oppdatert basert på erfaringer, nye teknologiske løsninger og slik at de er i samsvar med endringer i nasjonale og internasjonale standarder og føringer.